

توسعه و ساماندهی پارک جنگلی سرخه حصار و تاثیر آن بر امنیت اجتماعی پارک

منوچهر علی نژاد ^۱	۹۱/۱۰/۹	تاریخ دریافت:
حسین نوائی ^۲	۹۱/۱۱/۲۴	تاریخ پذیرش:
علیرضا هوسمی ^۳		
علیرضا حیدرنژاد ^۴		

چکیده

اقدامات توسعه‌ای در ارتباط با پروژه‌های شهری منوط به ملاحظات اجتماعی و توجه به مقوله امنیت است، به طوری که مطالعات متاخر در ارتباط با ارزیابی تأثیرات اجتماعی با جامع‌نگری، سعی در شناسایی دامنه تأثیرات اجتماعی، جغرافیایی و زیست محیطی پروژه‌های توسعه‌ای دارد. در این نوع مطالعات، مقوله امنیت اجتماعی نه به مثابه ابزار یا هدف بلکه به عنوان پی‌آمد اقدامات توسعه‌ای در نظر گرفته می‌شود که به صورت انباشتی، غیرنیتمند و بلندمدت است.

طرح توسعه و ساماندهی پارک جنگلی سرخه حصار با هدف تبدیل پارک از فضای بی‌دفاع، جرم‌خیز و حاشیه شهری به محیط امن جهت گذران اوقات فراغت، تفریح و تفرج و جاذب توریست عمل کرده است. اما سیاست توسعه‌طلبانه شهرداری ممکن است با هدف تأمین سرانه خدمات اجتماعی باعث مداخله و تعرض در حریم پارک جنگلی شده و پی‌آمدهای نامطلوب و ناخواسته را متوجه محیط پارک جنگلی کند؛ پی‌آمدهایی که بار اجتماعی و امنیتی داشته و باعث تغییر کانون‌های جرم‌خیزی و بزهکاری به سمت حریم پارک گردد. این مقاله با هدف تدقیق در ماهیت پروژه «تجهیز و توسعه پارک جنگلی سرخه حصار»، وضعیت امنیت اجتماعی پارک را با سناریوهای مختلف، در پیوند با پی‌آمدهای اجتماعی پروژه مورد ارزیابی قرار می‌دهد. در این تحقیق با تأکید بر منطق روشی مطالعات ارزیابی تأثیر اجتماعی از دو روش کمی و کیفی بطور همزمان استفاده شده تا بتوان هم دامنه شمول و هم عمق شمول تأثیرات اجتماعی را بررسی کرد. بر این اساس با استفاده از ابزار پرسشنامه (۲۰۰ پرسشنامه) و مصاحبه عمیق (۲۵ مصاحبه) به سنجش نتایج حاصله پرداخته

۱- دانشجوی دکتری جامعه‌شناسی، دانشگاه تهران

h.navaei@gmail.com

۲- نویسنده مسئول، کارشناس ارشد جغرافیا و برنامه ریزی شهری

۳- کارشناس ارشد علوم سیاسی

۴- دانشجوی دکتری علوم اجتماعی- پژوهشگری، دانشگاه آزاد تهران مرکز

شده است. نتایج پژوهش دلالت بر افزایش سطح امنیت در پارک جنگلی سرخه حصار نسبت به دوره قبل از ساماندهی داشته و امنیت اجتماعی در آن پی‌آمد اقدام در نظر گرفته شده است. پی‌آمدهای اجتماعی این پروژه اغلب مثبت بوده و نیازمند ملاحظات است که در طرح جامع پارک و سند چشم‌انداز منطقه تعیین شده است. در این ارزیابی پیشنهاد شده تا به منظور تأمین بهینه امنیت اجتماعی پارک، و جوجه فرامنطقه‌ای، تفرجی و زیست‌محیطی پروژه ساماندهی پارک بر و جوجه خدماتی و بخشی آن اولویت داده شود.

واژه های کلیدی: پارک جنگلی سرخه حصار، توسعه و ساماندهی پارک، امنیت اجتماعی

مقدمه

پارک جنگلی سرخه حصار، با کاربری جنگلی، فضای سبز و خدماتی با کشیدگی شرقی - غربی و با مساحتی بالغ بر ۶۱۲ هکتار در شرق تهران و در جنوب شرقی منطقه ۱۳ استقرار یافته است. این پارک در یک موقعیت استراتژیک، نقش کمر بند سبز^۱ حفاظتی، تعیین کننده حریم شهر تهران، تنظیم کننده فرم کالبدی و ریه تنفسی هوای شهر تهران را ایفا کرده و به لحاظ ملاحظات امنیتی و انتظامی حایز اهمیت زیادی است. در واقع قرارگیری آن در حوزه شرق تهران، همجواری و تعامل آن با محدوده‌های وسیع مسکونی و صنعتی می‌تواند پتانسیل بالایی در ایجاد فضاهای امن و آرام و یا فضاهای بی‌دفاع و جرم‌خیز برای سکنه محل داشته باشد.

هسته اولیه پارک جنگلی سرخه حصار در اوایل دهه ۴۰ شمسی و در چارچوب ایجاد کمر بند سبز به منظور ارتقاء کیفیت زیست محیطی شهر تهران شکل گرفت. اما به مرور زمان و با گسترش توسعه شهر تهران به سمت شرق و استقرار پارک سرخه حصار در درون مرزهای کالبدی شهر تهران، استفاده از آن به عنوان یک پارک شهری مطرح شد^۲. با این نگرش، هرگونه اقدام در جهت ساماندهی و تجهیز پارک جنگلی سرخه حصار یک نوع مداخله انسانی قلمداد شده و نیازمند ارزیابی تأثیرات اجتماعی این گونه مداخلات است. تغییر پارک جنگلی سرخه حصار از منطقه حفاظتی و کمر بند سبز به یک پارک شهری با کاربری‌های خاص آن، با چالش‌هایی همراه بوده که از جمله این چالش‌ها مقوله امنیت اجتماعی است. در واقع عدم توجه به مقوله امنیت اجتماعی در اقدامات مداخله‌جویانه انسانی در محیط‌های شهری و فضای سبز، آثار زیان‌باری متوجه شهروندان و نهادهای متولی تأمین امنیت خواهد داشت.

1- Green belt

۲- برگرفته از طرح جامع توسعه و بهسازی پارک جنگلی سرخه حصار، شرکت جهاد تحقیقات آب و آبخیزداری (گروه معماری و شهرسازی طرح محیط پایدار)

پارک‌های ملی تا دهه ۱۹۸۰ بیشتر با معیارهای اقتصادی مورد ارزیابی قرار می‌گرفت تا معیار زیست محیطی. این تفکر با رشد تجاری شدن فعالیت‌ها در قالب استفاده از منابع طبیعی پارک‌های ملی همراه بوده است. به اعتباری حتی در تلقی عامیانه پارک‌های ملی محیط وحشی و ترسناک قلمداد می‌شدند که با انجام یکسری فعالیت‌ها میزان خطرات آن کاهش داده می‌شد. این نوع برداشت با استحصال بیشتر و تخریب منابع ملی همراه بوده است و امنیت اجتماعی در این برداشت غلبه بر مخاطرات محیطی تعریف می‌شد (Espiner, ۱۹۹۵: ۲۰).

اما بعد از ۱۹۸۰ با غلبه پارادایم محیط‌گرایی^۱ و ارزیابی تاثیرات اجتماعی، نتایج به نفع امنیت محیطی و اجتماعی پارک و بر علیه نگاه فایده‌گرایانه از پارک شیفیت پیدا کرد.

اثرات اجتماعی با هرگونه اقدام توسعه‌ای دارای ارتباط بوده و در ارتباط با مناطق حفاظت شده می‌تواند حایز اهمیت زیادی باشد، زیرا مجموعه‌ای از عوامل مداخله‌کننده را با امنیت پارک مرتبط می‌کند (Erasmus, ۲۰۱۰: ۲۲). اساساً مطالعات ارزیابی تأثیر اجتماعی در ارتباط با فضاها و مناطق حفاظت‌شده در پی ایجاد تعادل بین ماهیت طبیعی و مداخله‌ای این نوع فضاهاست (Espiner, ۱۹۹۵: ۲۳). براین اساس ساماندهی پارک جنگلی سرخه حصار در پی ایجاد تناسب در دوگانگی برنامه‌ها و سیاست‌های اجرایی پارک است. دوگانگی‌هایی چون؛ ماهیت پارکی - جنگلی این محیط، پیوند انسان و فضای سبز و لزوم تأمین نیازهای فراغتی در کنار توجه به نیازهای امنیتی است. این دوگانگی‌ها در سیاست‌های اجرایی و برنامه‌ریزی شده در قالب ساماندهی پارک جنگلی سرخه حصار به شدت با مقوله امنیت اجتماعی پارک گره خورده و بسته به نوع جهت‌گیری‌ها، امنیت اجتماعی پارک را خدشه‌دار کرده و یا سامان می‌بخشد.

فرض بنیادی در این مقاله این است که هرگونه مداخله و تغییر در محیط‌های بکر شهری بویژه فضای سبز جنگلی و تبدیل آن به فضای شهری یا پشتیبانی‌کننده نیازهای خدمات شهری، باعث پی‌آمدهای ناخواسته و پیش‌بینی‌نشده‌ای در آن محیط خواهد شد؛ پی‌آمدهای که بار امنیتی - انتظامی داشته و متوجه شهروندان و نهادهای متولی امنیت خواهد شد. در واقع با تغییر کاربری‌های فضای سبز به کاربری خدماتی یا مسکونی، کانون‌های جدیدی شکل می‌گیرد که مستعد جرم خیزی و ناامنی بوده و یا ممکن است پی‌آمد معکوسی در تأمین امنیت داشته باشند. آنچه حایز اهمیت است این است که هرگونه مداخله نیازمند ملاحظه

است، ملاحظه اجتماعی، فرهنگی، زیست محیطی که همسو با ملاحظات فنی و اقتصادی در اجرای یک پروژه ضروری می‌باشد؛ تجربه نشان داده که فقدان توجه به ملاحظات اجتماعی در اقدامات توسعه‌ی پی‌آمدهای داشته که امنیتی بوده و با برخورد فیزیکی و دخالت‌های انتظامی همراه بوده است.

ضرورت توجه به مقوله امنیت در پارک جنگلی سرخه حصار برخاسته از نیازهای فزاینده حوزه شرق تهران به فضاهای تفریحی - فراغتی و فضاهای سبز حاشیه شهری، سابقه نامنی و شرارت در سطح پارک، لزوم برنامه‌ریزی دقیق و همه جانبه بر مبنای توان‌ها و قابلیت‌های پارک، ساماندهی فضاهای سبز و افزایش سرانه خدمات رفاهی در عرصه‌های درون شهری و حاشیه شهری است.

اینکه ساماندهی پارک جنگلی سرخه حصار شامل چه محورهایی بوده، آیا ملاحظات امنیتی - انتظامی در آن لحاظ شده یا نه؟ و پی‌آمدهای مترتب بر آن کدامند؟ بخشی از سوالاتی است که در این مقاله مورد بررسی و تحلیل قرار خواهد گرفت.

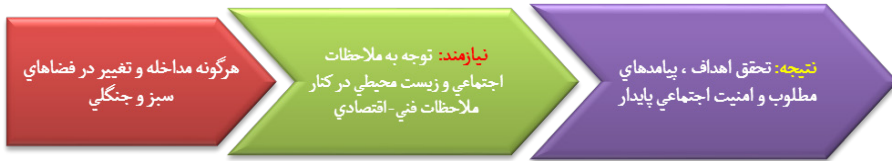
وجه ممتاز و نوآورانه این نوشتار توجه به مقوله امنیت اجتماعی در اقدامات توسعه‌ای و پرداختن به آن به مثابه پی‌آمد اقدامات توسعه‌ی است نه ابزار و هدف آن. زیرا پی‌آمدهای امنیتی یک اقدام توسعه‌ی مقدم بر اهداف امنیت بخش آن بوده و متوجه آثاری است که در بلندمدت در اثر اجرای یک پروژه حادث می‌شود. در واقع ساماندهی پارک جنگلی سرخه حصار به مثابه یک اقدام توسعه‌ی دارای آثار امنیتی و انتظامی است که از تحقق یا عدم تحقق اهداف آن حادث می‌شود. به عنوان مثال اگر هدف شهرداری در اینگونه اقدامات جبران سرانه‌های خدماتی نظیر احداث ترمینال شرق در داخل پارک جنگلی باشد پی‌آمدهای ناخواسته این اقدام، بیشتر امنیتی - انتظامی خواهد بود تا خدماتی صرف^۱.

مساله اصلی در این مقاله توجه به سیاست‌های چندگانه شهرداری در ساماندهی پارک جنگلی سرخه حصار، میزان تناسب و همسویی این سیاست‌ها با امنیت اجتماعی پارک است

۱- احداث پایانه شرق در منتهی علیه پارک جنگلی سرخه حصار، که پیوست اجتماعی آن توسط موسسه رخداد تازه نوشته شده است، بخشی از سیاست توسعه‌ی شهرداری تهران در منطقه ۱۳ هست. نتایج پیوست مذکور نشان‌دهنده مخاطرات زیادی است که در اثر احداث این پایانه متوجه منطقه و بویژه پارک جنگلی سرخه حصار خواهد شد. سیاست احداث پایانه شرق در این محل بخشی از سیاست انبساطی و توسعه‌ی شهرداری است که از فشارهای فراینده گسترش شهرنشینی، تردد و رشد شبکه حمل و نقل عمومی ناشی شده و پی‌آمدهای منفی و جبران‌ناپذیر آن دامنگیر منطقه و امنیت پارک جنگلی سرخه حصار خواهد بود. شواهد نشان می‌دهد که شهرداری در این خصوص ملاحظات زیست محیطی و اجتماعی را نادیده گرفته و تنها به دنبال پاسخگویی به فشارهایی است که در اثر تراکم فضایی و جمعیتی کلان شهر تهران متوجه این نهاد است.

که به صورت سناریوهای متحمل قابل طرح می‌باشد.

جدول ۱: طرح شماتیک فرض بنیادی تحقیق

قلمرو مکانی پارک جنگلی سرخه حصار

پارک جنگلی سرخه حصار با کشیدگی شرقی-غربی به عنوان یک گردشگاه عمومی با امکاناتی محدود در اراضی معروف به سرخه حصار در شرق تهران، پتانسیل بالایی برای جذب گردشگر و پرکردن اوقات فراغت سکنه محل دارد.

از نظر موقعیت مکانی، پارک در جنوب بزرگراه یاسینی و در شرق بزرگراه اسب‌دوانی (بسیج مستضعفین) واقع شده است. این پارک از شمال به بزرگراه یاسینی و کارگاه‌های صنعتی، از جنوب به اراضی پارک ملی حفاظت شده سرخه حصار و پادگان نظامی، از شرق به بزرگراه اسب‌دوانی (بسیج مستضعفین) و مناطق شهری و از غرب به اراضی ملی سرخه حصار و مناطق حریم منطقه ۱۳ محدود می‌باشد!

کاربری‌های متصل به پارک

مطابق استعلام صورت گرفته از شهرداری منطقه ۱۳، حدود پارک از چهار جهت اصلی

به شرح ذیل می‌باشد:

- ۱- ضلع غربی: حاشیه اتوبان جدید شهید دوران تا دو کوه
- ۲- ضلع شمالی: حاشیه اتوبان شهید یاسینی، رودخانه (کانال) سرخه حصار و کاربری‌های صنعتی - کارگاهی، ترمینال (پایانه) شرق تهران در ضلع شمال غربی و توقفگاه (دپوی) اتوبوس برقی خیابان دماوند، ایستگاه آتش نشانی در مجاورت ورودی شماره ۲ پارک
- ۳- ضلع شرقی: رمپ ورودی ترمینال شرق از اتوبان شهید یاسینی جایگاه سوخت گیری (گازوئیل) است که در شمال ورودی شماره ۱ پارک واقع می‌باشد. همچنین یک جایگاه CNG نیز در محور جنوبی (غربی - شرقی) بزرگراه دوران، در ضلع شمال غربی پارک واقع شده است.
- ۴- ضلع جنوبی: محدوده اراضی تحت حفاظت پارک ملی سرخه حصار

توصیف اقدام توسعه ای

قلمرو مکانی پروژه توسعه و ساماندهی پارک جنگلی سرخه حصار، مشتمل بر تمام محدوده این پارک بوده و بر طبق اسناد بالادستی و به سفارش سازمان پارک‌ها و فضای سبز شهرداری منطقه ۱۳ در داخل پارک جنگلی سرخه حصار به اجرا درآمده است.

محورهای اجرایی توسعه و ساماندهی پارک جنگلی سرخه حصار حول بخش‌های کالبدی و کاربری پارک متمرکز بوده است. این اقدامات در بخش کالبدی، معطوف به تغییراتی است که در مبلمان، احداثات، نحوه پراکنش امکانات و تجهیزات عمومی و فعالیت‌های زیربنایی پارک صورت گرفته و در بخش کاربری دلالت بر نحوه استفاده از این امکانات با تاکید بر وجوه اجتماعی، زیست‌محیطی و فرهنگی است. در واقع ملاحظات امنیتی مراجعین به پارک و گروه‌های هدف هم ابزار، هم هدف و هم پیامد محورهای اجرایی بوده و مساله امنیت اجتماعی استفاده کنندگان از پارک در تمام سطوح قبل، حین و بعد از ساماندهی مطرح می‌شود. این محورهای اجرایی شامل فعالیت‌های ذیل می‌باشند:

- تلاش در جهت ارتقاء امنیت درونی پارک از طریق توزیع امکانات و فعالیت‌ها در همه سطوح پارک؛

- ایجاد فضاهای آرام و زیبا، با استفاده از طراحی مناسب در برخی از نقاط پارک؛
- پراکنش یکنواخت امکانات تفریحی - ورزشی در درون پارک به منظور جلوگیری از

شکل‌گیری فضاهاى بی‌دفاع و جرم‌خیز؛

• توجه ویژه به صداهاى خاموش و آسیب‌پذیر که شامل کودکان، زنان و افراد مسن بوده و نیازمند امنیت اجتماعى بیشتری هستند؛

• تلاش در جهت تغییر ماهیت پارک از یک پارک جنگلى بدون تجهیزات و حاشیه شهرى به یک تفریح‌گاه عمومى مجهز درون شهرى و امن؛

• ایجاد توسعه متوازن در کلیه سطوح داخلی پارک با هدف تحقق امنیت پایدار؛

• تلاش در جهت حفظ و ارتقاء و ویژگی‌هاى زیست‌محیطى پارک نظیر اهتمام در حفظ

پوشش گیاهى پارک همراه با توسعه گلها و درختچه‌هاى زینتى در پارک؛

• گسترش فعالیت‌هاى تفریحى - تفرجى، بازی‌ها و سرگرمى‌ها، فضاهاى ورزشى، به‌ویژه

ورزش‌هاى سازگار با طبیعت پارک همچون اسب‌دوانى، دوچرخه‌سواری و همچنین ورزش بانوان؛

• توسعه خدمات زیر بنایى همچون راه، آب شرب، تلفن و روشنایی در کلیه سطوح

پارک؛

• توسعه شبکه‌هاى دسترسی پارک (بوئژه مسیرهاى سواره) و توسعه دسترسی‌هاى بیرونى

پارک با هدف تسهیل در تردد به پارک؛

• توسعه مبلمان و تجهیزات عمومى (نیمکت، آبخورى، آتشدان و ...) در سطح پارک؛

• ایجاد فضاهاى اقامتى کوتاه مدت (پیک نیک) و استراحتگاه‌هاى کوچک (آلاچیق و

سکو) در سطح پارک؛

• ایجاد هارمونی و سازگاری در مصالح مصرفى و محیط طبیعى پارک در بدنه‌ها،

جداره‌ها و نماهاى ابنیه؛

• توسعه فعالیت‌هاى خدماتى - رفاهى (رستوران‌ها، بوفه‌ها و ...) در سطح پارک؛

• توسعه و گسترش انگیزه‌هاى اقتصادى در فضا از طریق ایجاد و توسعه موقعیت‌هاى

شغلى و اقتصادى و ایجاد مراکز خود اشتغالى در سطح پارک (على نژاد، ۱۳۹۰: ۲۳).

اهداف اجتماعى - فرهنگى

هدف کلان اجتماعى - فرهنگى این طرح، تعریف نظام بهینه اجتماعى، فرهنگى و

اقتصادی متناسب با پارک جنگلی سرخه حصار است که متناسب با ساختار جمعیتی و موقعیت اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی گروه‌های هدف بوده و باعث کاهش ناهنجاری‌ها و آسیب‌های اجتماعی در سطوح داخلی و خارجی مرتبط با آن می‌شود.

- بهبود و ارتقاء کیفیت‌ها و شاخص‌های کنترلی - امنیتی و کاهش ناهنجاری‌ها و بزه‌های اجتماعی در سطوح درونی پارک؛

- ایجاد زمینه‌های لازم جهت بهره‌گیری و بهره‌برداری مناسب از پارک توسط کلیه اقشار ساکن در شهر و منطقه؛

- ایجاد زمینه‌های اجتماعی و فرهنگی لازم، به منظور جلوگیری از تخریب محیط زیست و فضای سبز پارک و تاثیر در علاقه‌مندی به طبیعت؛

- نقش موثر در افزایش امنیت اجتماعی پارک در درون و بیرون پارک؛

- تقویت روحیه تفریحی - تفرجی و گردشگری به صورت تیمی و سازمان‌یافته و گذران اوقات فراغت؛

- تقویت روحیه پیاده‌روی و ورزش‌های همگانی در گروه‌های اجتماعی محلی و شهری

- تاثیر بر افزایش جسمی و روانی (کاهش افسردگی، افزایش اعتماد به نفس، شادابی و نشاط و ...)

- پیدایش پاتوق‌های جدید بویژه برای سالمندان، زنان و جوانان (علی نژاد ۱۳۹۰، ۲۵).

ارزیابی تاثیر اجتماعی^۱ و سیاست شهرداری در منطقه

ونکلی در تعریف از ارزیابی تاثیر اجتماعی گفته «برآورد پی آمدهای اجتماعی فرایند تحلیل و مدیریت عواقب خواسته و ناخواسته‌ی مداخلات برنامه‌ریزی شده (سیاست‌ها، برنامه‌ها، طرح‌ها و پروژه‌ها) برای محیط انسانی و هرگونه فرایند تغییر اجتماعی ناشی از این مداخلات است، به نحوی که محیط انسانی و زیستی پایدارتر و عادلانه‌تری پدید آورد» (ونکلی، ۲۰۰۲: ۱۹). کریس روچ نیز معتقد است که «ما ارزیابی تاثیر پروژه را به معنای ارزیابی چگونگی و میزان وقوع تغییر تعریف می‌کنیم که با هدف تغییرات پایدار در زندگی مردم صورت گرفته و با مداخله خاص همراه است» (کریس روچ، ۱۹۹۹: ۴۱). اما آنچه در این نوشتار حایز اهمیت است درک این موضوع است که مطالعات ارزیابی تاثیر اجتماعی

تئوری محور^۱ نیستند بلکه با تأکید بر مطالعات میدانی بین جهان مفهومی و جهان تجربی چرخش می‌کنند (ونکلی، ۲۰۰۲: ۳۴). تلفیقی از داده‌های تجربی و تحقیقات استقرایی نقشه‌ی راه مورد نیاز برآورد پی آمدهای اجتماعی را فراهم می‌کند (ونکلی، ۳۴). مطالعات ارزیابی تأثیر اجتماعی از نظریه‌های کلان برای تحلیل اقدامات توسعه‌ای در سطح محلی و محدود استفاده نمی‌کنند، بلکه به دلیل ماهیت خاص و منحصر به فرد پروژه‌ها، محیط اجتماعی و فرهنگی جامعه هدف و بافت اجتماعی آن، سعی دارند اقدامات توسعه‌ای را تنها در بستر مکانی و زمانی خاص خود مطالعه کنند. به عبارت دیگر ارزیابی تأثیر اجتماعی اغلب با سیاست‌ها و برنامه‌هایی سرکار دارد که در قالب اقدامات توسعه‌ای و پروژه‌های مشخص به اجرا درمی‌آیند. لذا با هدف شناسایی ذی‌نفعان (برندگان و بازندگان) پروژه‌ها، دامنه، شدت و نوع تأثیرات، سعی در ترکیب رویکرد مشارکت محوری با رویکرد فنی و تکنوکراتیک است.

فاضلی مطالعات اتا^۲ را به مثابه یک نوع بینش جامعه شناختی می‌داند که با اتخاذ رویکرد انتقادی از منافع گروه‌های حاشیه‌ای، آسیب‌پذیر و خاموش جامعه (نظیر کودکان، زنان، سالمندان، روستاییان، محرومان و حاشیه‌نشینان شهری) دفاع می‌کند (فاضلی، ۱۳۸۹: ۲۱۹). ارزیابی تأثیر اجتماعی با مفهوم ارزشیابی تأثیرات نیز مرتبط بوده و سعی دارد ضمن شناسایی پی‌آمدهای مثبت و منفی پروژه‌ها، میزان تحقق‌پذیری اهداف آنها را نیز برآورد کند. در کل باید گفت که در مطالعات ارزیابی، دامنه تأثیر پروژه‌ها و بستر جامعه هدف، تعیین‌کننده رویکرد نظری، انواع و شدت پی‌آمدها می‌باشد.

سیاست شهرداری و مطالعات اتا

سیاست شهرداری تهران در ارتباط با اقدامات توسعه‌ی و پروژه‌ها حول محور سیاست‌های انبساطی-توسعه‌ی و سیاست انقباضی-عدالت محور است (علی‌نژاد، ۱۳۹۰: ۸۸). در واقع سیاست توسعه‌ای شهرداری با هدف تامین سرانه خدمات شهری و در خدمت جبران کمبودهایی است که کلان شهر تهران با آن روبروست. اما سیاست عدالت‌محور شهرداری سعی بر در نظر گرفتن ملاحظات اجتماعی و امنیتی در کنار ملاحظات تکنوکراتیک و فنی دارد. بر این اساس سیاست شهرداری در ارتباط با تجهیز و توسعه پارک جنگلی سرخه

1- theory directed

۲- مخفف ارزیابی تأثیر اجتماعی

حصار سیاست عدالت محور بوده و با احداثات خاصی همراه نبوده بلکه شامل درختکاری، بهبود فضای سبز جنگلی و امکانات مرتبط با گذران اوقات فراغت می‌باشد. لذا با امنیت اجتماعی پایدار پارک مرتبط بوده و به افزایش ناامنی و شکل‌گیری کانون‌های جرم خیزی نخواهد انجامید. اما تجربه مطالعات انجام شده در ارتباط با سیاست کلی شهرداری در ارتباط با پارک جنگلی سرخه حصار دلالت بر سیاست انبساطی و توسعه‌ی نیز بوده که به گسترش مداخلات در داخل پارک انجامیده و در نهایت به افزایش ناامنی می‌انجامد. احداث پایانه شرق تهران، احداث ساختمان سوانح غیرمترقبه، احداث بزرگراه از جمله این سیاست‌ها هست. نتایج پیوست مذکور نشان‌دهنده مخاطرات زیادی است که در اثر احداث این پایانه متوجه منطقه و بویژه پارک جنگلی سرخه حصار خواهد شد^۱. سیاست احداث پایانه شرق در این محل بخشی از سیاست انبساطی و توسعه‌ی شهرداری است که از فشارهای فزاینده گسترش شهرنشینی، تردد و رشد شبکه حمل و نقل عمومی ناشی شده و پی‌آمدهای منفی و جبران‌ناپذیر آن دامن‌گیر منطقه و پارک جنگلی سرخه حصار خواهد بود. شواهد نشان می‌دهد که شهرداری در این خصوص ملاحظات زیست محیطی و امنیتی را نادیده گرفته و تنها به دنبال پاس‌خگویی به فشارهایی است که در اثر تراکم فضایی و جمعیتی کلان شهر تهران متوجه این نهاد است؛ آلودگی هوا، آلودگی صوتی، ایجاد فضاهای بی‌دفاع و ناامن و تخریب محیط زیست از جمله پیامدهای آن است.

در کل سیاست شهرداری منطقه ۱۳ در ارتباط با پارک جنگلی سرخه حصار هم معطوف به تجهیز و ساماندهی فضای داخل پارک و هم معطوف به انتقال بخشی از کاربری‌های مورد نیاز تهران به آن است. نتایج پیوست اجتماعی^۲ نشان می‌دهد که ملاحظات اجتماعی، امنیتی در این پروژه لحاظ شده ولی سیاست شهرداری در این ساماندهی، موضوعی - موضعی بوده و از طرح جامع و تفصیلی پارک جنگلی سرخه حصار و منطقه منتج نشده است. لذا هر چند ابعاد امنیتی در این طرح در آن لحاظ شده ولی نحوه پراکنش و قرارگیری امکانات تفریحی و احداثات از الگویی واحدی تبعیت نمی‌کند (همان، ۱۳۹۰، ۹۰). براین اساس پیش‌بینی می‌شود در کانون‌های ناامنی و جرم‌خیزی نیز در پارک شکل بگیرد.

۱- مراجعه شود به نتایج پیوست اجتماعی احداث پایانه شرق تهران که توسط شهرداری منطقه ۱۳ به اجراء درآمده است.
۲- مراجعه شود به نتایج پیوست اجتماعی تجهیز و ساماندهی پارک جنگلی سرخه حصار که توسط شهرداری منطقه ۱۳ و با مجری‌گری نگارنده مقاله به اجراء درآمده است.

گروه های هدف و ذینفعان

علاوه بر ساکنین منطقه ۱۳ و محلات اطراف پارک که به دلیل مجاورت مکانی از امکانات و خدمات پارک به نسبت بیشتر از دیگران استفاده می نمایند، مراجعه کنندگان به پارک سرخه حصار، کارکنان پارک، سازمان ها و ادارات، شرکت های خصوصی و دولتی، دوچرخه سواران حرفه ای و آماتور، سازمان تربیت بدنی، مجموعه پرسنل شهرداری تهران، انجمن ها، کانون ها و تشکل های ورزشی، سازمان زیست محیطی، NGO های فعال محیط زیست از گروه های هدف هستند که از امکانات و خدمات پارک استفاده کرده و مستقیماً ممکن است از امنیت پارک متاثر شوند.

«برزگر^۱ می گوید قدمت بالای پارک و نیز وجود اتوبان های اطراف آن باعث شده این پارک در نزد ۹۰ درصد شرق و جنوب تهران شناخته شده باشد و نیز شهروندان از قدیم به این پارک می آمدند. همچنین به دلیل وجود پایانه شرق و قرار گرفتن پارک در ورودی شرق تهران، بعضی مسافران نیز شام و ناهارشان را اینجا می خورند.»

کاربری های موجود در پارک

عملکرد غالب پارک جنگلی سرخه حصار در حال حاضر، عملکرد فضای سبز می باشد که البته این امر در ارتباط مستقیم با نقش پارک به عنوان بخشی از کمربند سبز شهر تهران و حریم شهری قابل توجه است.

در حال حاضر، کلیه ابنیه موجود در پارک سرخه حصار عبارتند از: دفتر مدیریت پارک، دفتر پیمانکاری و ساختمانهای مکمل آن، ساختمانهای پارک آموزش ترافیک، ساختمان های پیست دوچرخه سواری، ساختمان های پیش ساخته (کلبه های چوبی) ساختمان سالن کشتی، سرویس های بهداشتی، کیوسک نگهداری، ساختمان نیروی انتظامی (اجرائیات پارک)، کانکس نیروی انتظامی، کانکس های اداره فضای سبز، انبارها، ساختمانهای نگهداری چاه ها، ساختمان سوله بحران، ساختمان اسکان کارگری، مرکز بازپروری معتادان گمنام (ابنیه سبک) و اتاقک ها و انبارهای خدماتی که برخی نیز مخروبه هستند؛ در سطح پارک به چشم می خورند.

ساختمان نیروی انتظامی (اجرائیات) پارک جنگلی سرخه حصار و تاریخچه آن

ساختمان نیروی انتظامی پارک در خیابان زنبق، در محدوده غربی پارک و در روبه‌روی ساختمان مدیریت (دفتر) پارک واقع است.

فرمانده انتظامی پاسگاه مستقر در پارک معتقد است:

«از ۱۰ سال پیش پلیس مستقر شده است و بعد از آن به صورت نیمه وقت حضور داشته است. حدود ۶ سال است که تمام وقت این مجموعه از هر جنبه‌ای تحت کنترل پلیس است. ورود و خروج‌های شمال که بزرگراه شهید یاسینی است و شرق هم که ورودی زیتون را داریم و ناحیه غرب هم دوراه است و داخل مجموعه هم که ورود و خروج کنترل می‌شود و در ساعت مشخصی درب‌ها بسته می‌شود و تردد هم که از ۱۲ شب به بعد نیست و همه چیز در چنته امنیت است. هرچند از ساعت ۱۲ ورود به داخل پارک ممنوع می‌شود ولی کسانی که داخل پارک هستند تا ساعت ۲ الی ۳ هم شده که مانده‌اند و بعد رفته‌اند.»

در مصاحبه انجام شده با ناظر فضای سبز پارک این سوال که آیا مشکلاتی وجود دارد که باعث شود شهروندان کم‌تر به این پارک مراجعه کنند؟

«مشکلات که نمی‌شود گفت. ما اسمش را می‌گذاریم محدود گر. به خاطر مسائل امنیتی پارک و ده ترکمن ما از ساعت ۱۲ شب به بعد ورودی‌های پارک را می‌بندیم. از این ساعت تا ۶ صبح تمام اختیارات تردد کلیه نفرات و غیره دست نیروی انتظامی است و حتی من نوعی هم برای ورود به پارک باید با نیروی انتظامی هماهنگی کنم چون درب‌ها را قفل می‌کنند تا مشکلاتی که برای ده ترکمن داریم و حمل مصالح از داخل پارک انجام نشود.»

نحوه اداره پارک

پارک جنگلی سرخه حصار، به علت استقرار در محدوده شهرداری منطقه ۱۳ تهران، تحت مدیریت اداره فضای سبز منطقه ۱۳ اداره می‌شود. نماینده اداره فضای سبز منطقه ۱۳ در پارک سرخه حصار، به عنوان مسئول پارک در ساختمان مدیریت پارک مستقر بوده و مسئولیت هدایت کلیه امور پارک و نظارت بر عملکرد پیمانکار را بر عهده دارد. علاوه بر مسئول پارک، ناظر فضای سبز و نیز مسئول امور فرهنگی و اجتماعی جهت هماهنگی و نظارت بر عملکرد پیمانکاران و شهروندانی که به پارک مراجعه می‌کنند ایفای وظیفه می‌کنند.

وضعیت امنیت اجتماعی در پارک

تا اواسط دهه هفتاد پارک جنگلی سرخه حصار از نظر مردم به عنوان مقر اشرار، قاتلین و راهزنان و معتادین شناخته می‌شده است به گونه ای که گزارشاتی از کشف جسد در آن زمان‌ها گزارش شده است. امنیت اجتماعی پارک در موقعیت کنونی با توجه به عواملی از قبیل استقرار تجهیزات و امکانات تفریحی و ورزشی در مکان‌های مختلف پارک، استقرار پایگاه نیروی انتظامی در پارک و نیز افزایش استقبال شهروندان در پارک بهتر شده است و آسیب‌های اجتماعی آن نسبت به دهه‌های قبل کمتر شده است. به دلیل موقعیت جغرافیایی خاص پارک (ورودی شهر تهران و پایانه شرق تهران) همواره شاهد آن بوده‌ایم که افرادی سرپناه از جمله دختران فراری و معتادین به این پارک پناه آورده اند. فرمانده انتظامی پارک معتقد است:

«ما عملکرد خودمان را روی کاغذ می‌آوریم ارزیابی می‌کنیم و نتیجه واحدهای ۱۲ ساعته‌مان را می‌بینیم؛ نسبت به پارک‌های داخل شهر که خودم در برخی از آن‌ها خدمت کرده‌ام مشکل نداریم. در پارک‌های داخلی کیف‌قاپی و ضبط دزدی و غیره اتفاق می‌افتد و از این لحاظ امنیت این‌جا خوب است. از رؤسای و مسئولان قبلی پارک جویای اوضاع قبل و حال پارک شدیم و همه گفتند حداقل ۲ تا ۳ جنازه این‌جا پیدا می‌شد ولی الآن دیگر خبری نیست.»

جناب سروان این‌جا پروژه ساماندهی و تجهیز پارک انجام می‌شود. به نظر شما برای بالا رفتن امنیت پارک چه اقداماتی مطلوب‌تر است که انجام شود؟

«در پارک‌های جنگلی دیگر مثل چیتگر که چند رستوران دارد و حتی لویزان که استخر دارد. این‌ها پارک را از لحاظ دنجی درمی‌آورد و مانند پارک‌های داخل شهر می‌شوند. الان بچه‌های ایران زمین و اسکیت قبل از این که اینجا بیایند در آن سمت ساختمان سپاه غرفه داشتند و می‌گویند که چند مورد سرقت خودرو و ضبط و باند و لاستیک و غیره را داشتند ولی از زمانی که این طرف آمده‌اند می‌گویند که با توجه به جنگل و این که رو به تاریکی می‌رویم تا به حال کسی حتی از خش افتادن ماشینش هم ناراضی نبوده است و ساعت ۵ که تاریک می‌شود تا ساعت ۸ و ۹ هم زن و بچه می‌آیند ولی با توجه به حریم پارک امنیت هست و اگر استخر یا رستوران ساخته شود و ذی‌نفع آن هم خود شهرداری باشد از حضور شهروندان، امنیت افزایش می‌یابد. مراکز فرهنگی ساخته شود. در کنار پیست دوچرخه‌سواری می‌خواستند یک حالت نمادین بازیافت را بسازند که آن‌ها رها شد و رفت و کسی پیگیر نشد. این چیزها باشد خوب است حتی باغ‌وحش هم جواب می‌دهد. همین وسایل ورزشی که گذاشته‌اند، خیلی ورزش کارها به این سو سوق داده می‌شوند و این حضورها برای پارک امنیت است. قبلاً چون جنگل خلوت بود می‌آمدند و دستبرد می‌زدند ولی حالا این اتفاقات نمی‌افتد.»

اهمیت بررسی امنیت اجتماعی پارک سرخه حصار از آنجا آشکارتر می‌شود که این پارک به دلیل ویژگی‌های خاصی از جمله وجود فضاهای بی‌دفاع، نقاط کور، مسیرهای انحرافی، ازدحام جمعیت، جمعیت گذری و شناور، دسترسی آسان و وسعت زیاد آن، زمینه‌ساز برخی از آسیب‌ها می‌گردد. وجود پاسگاه نیروی انتظامی در فاز شرقی نیز تأییدی بر حساسیت امنیت در پارک سرخه حصار است.

در بررسی‌های به دست آمده و مصاحبه‌های انجام شده مسئول پاسگاه پارک سرخه حصار، شورایاران محلات اطراف پارک، مسئولان پارک و نیز مسئولان شهرداری به خصوص شهردار منطقه معتقدند که امنیت اجتماعی پارک نسبت به چند سال قبل بهتر شده است. شهردار منطقه در این باره می‌گوید این پارک در سالیان قبل محلی برای اراذل و اوباش بوده و همواره اتفاقات ناگواری از جمله قتل در آنجا بروز می‌داد که در نهایت سبب شده بود پارک به محیط ناامنی تبدیل گردد.

دیبر شورایاری محله آشتیانی می‌گوید: «پارک‌های محلی در سطح محلات، محل حضور اراذل و اوباش شده و خانواده‌ها جرات نمی‌کنند در آنجا حضور یابند ولی پارک

سرخه حصار یک پارک خوبی است و به اصطلاح پارک خانوادگی است. الان در سطح پارک نقاط کور و نقاط غیر قابل دسترس به آن صورت نیست که آسیبزا باشد.»

دبیر شورایاری محله سرخه حصار می گوید: «صبح های زود و در ساعات آخر شب حضور معتادین بیشتر است در واقع مواقعی که مردم حضور کمتری دارند و یا در فضاهایی که تاریک و خلوت است این افراد حضور می یابند.»

بهدادفر در این باره بر این نظر است که: «با توسعه و تجهیز پارک، حضور افراد غریبه در این منطقه و محلات افزایش می یابد که احتمالاً مشکلات اجتماعی و فرهنگی نیز به همراه خواهد داشت.»

شهردار ناحیه ۴ بر این عقیده است: «که چون اتوبان شهید یاسینی و دوران، پارک را از محلات جدا کرده است آسیب های اجتماعی از طرف پارک متوجه محلات نمی شود.»

مسئول اجتماعی و فرهنگی پارک در مورد معضلات و تهدیدات اجتماعی منطقه می گوید: «به علت همجواری و رودی تهران گاهی شاهد هستیم دختران فراری به پارک پناه می آورند و نیز افراد معتاد هستند که در داخل پارک در مکان های خلوت حضور می یابند.»

مسئول پاسگاه انتظامی پارک وجود مراکز نظامی، وجود خیابان ها و مسیرهای دوچرخه سواری و نیز حضور افراد در فضاها را از عوامل تأمین کننده امنیت پارک می داند و نزاع و درگیری های مراجعه کنندگان، شکارچیان غیر مجاز، تجمع معتادین در نقاط خلوت را از مشکلات انتظامی پارک می داند که با توجه به فعالیت های مجموعه موارد شناسایی و اقدامات لازم انجام می گیرد و در ارزیابی عملکرد امنیتی از بین ۲۰ پارک شبانه روزی و ۱۳۶۸ پارک داخل شهری رتبه سوم را داریم.

پارک سرخه حصار در حال حاضر از سطح امنیت مطلوبی برخوردار بوده و میزان جرم و جنایت و بزه های اجتماعی در آن بسیار پایین است. اغلب بزه های ثبت شده در پارک، مربوط به امور ضد اخلاقی و مصرف مواد مخدر است. کنترل امنیتی پارک در حال حاضر به صورت گشت زنی در کلیه سطوح پارک اتفاق می افتد.

در اصل سیاست تجهیز و توسعه پارک جنگلی سرخه حصار به لحاظ امنیتی با تأمین امنیت و کاهش برخی جرایم خشن همراه شده است. به اعتباری قبل از انجام اقدامات توسعه ای در داخل پارک سرخه حصار بیشتر تداعی کننده محیط بی دفاع و حاشیه شهری بوده که باعث تبدیل آن به فضای جرم خیز می شده است. در واقع بخشی از اتفاقات و جرائم داخل شهر

تهران از داخل پارک سردر می‌آوردند ولی با افزایش اقدامات حفاظتی و خروج پارک از فضای بی‌دفاع که با استقبال و حضور مردمی و گردشگران همراه بوده است؛ زمینه ناامنی کاهش و امنیت افزایش یافت.

نکته اصلی در این مقاله این است سیاست تجهیز و توسعه پارک جنگلی سرخه حصار بطور مستقیم باعث افزایش امنیت نگاشته بلکه با خروج پارک از محیط بی‌دفاع و حاشیه شهری، با حضور مردم در پارک به منظور تفریح و تفرج به همراه احداث ساختمان نیروی انتظامی، زمینه کاهش جرم و افزایش امنیت فراهم شد. به اعتباری امنیت اجتماعی پارک سرخه حصار به عنوان پیامد اقدام توسعه‌ای محسوب شد نه هدف مستقیم آن. زیرا هدف اصلی تجهیز و توسعه پارک اغلب معطوف به افزایش سرانه خدمات تفریحی-تفرجی و جلب رضایت سکنه منطقه صورت گرفته است (علی‌نژاد: ۱۳۹۰، ۷۹).

پیوندهای سه‌گانه ذی‌مدخلان (تعامل مردم، شهرداری و نیروی انتظامی)

تحقق امنیت اجتماعی در پارک جنگلی سرخه حصار پیش از آنکه معطوف به اراده انتظام‌بخش پلیس باشد، محصول پیوند سه‌گانه ذی‌مدخلان در تحقق این مهم است. به اعتباری این تصور که تنها نیروی انتظامی متولی تأمین امنیت بوده و سایر ذی‌مدخلان در آن نقشی ندارند، در رویکرد ارزیابی تأثیر اجتماعی فاقد ارزش تبیینی است، زیرا این رویکرد، امنیت اجتماعی را پیامد یک اقدام می‌داند که محصول نحوه مواجهه ذی‌مدخلان در هر گونه اقدام توسعه‌ای از جمله در نحوه مواجهه با ساماندهی پارک جنگلی سرخه حصار است.

در این رویکرد حضور مردم در پارک برای تحقق امنیت اجتماعی مسئولانه و توأم با آگاهی بوده، مدیریت کلان پارک توسط شهرداری با بسترسازی و تضمین پایداری استفاده از امکانات تفریحی-تفرجی پارک، و نیروی انتظامی نیز مأمور نحوه تأمین و تضمین نگهداشت آن، زمینه تحقق امنیت اجتماعی پایدار پارک را فراهم می‌کنند. در اصل مقوله امنیت اجتماعی و تحقق آن در این رویکرد معطوف به کنش آگاهانه و مسئولانه ذی‌مدخلان در تحقق آن است نه وظیفه قانونی و سازمانی صرف نیروی انتظامی در نحوه تأمین امنیت.

روش تحقیق

انتخاب ابزارها و روش‌های مناسب در اتا، بستگی به هدف و دامنه تأثیر پروژه، متن و زمینه

اجتماعی آن، خلاقیت و مهارت شرکت کنندگان دارد. یکی از مهارت‌های اصلی مورد نیاز پژوهشگران ارزیابی تأثیر اجتماعی، توانایی انتخاب ترکیب و توالی مناسبی از ابزارها و روش‌ها است. زیرا هیچ‌یک از روش‌ها و تکنیک‌های مطرح شده به تنهایی نمی‌توانند برای تعیین درجه تأثیرات پروژه کفایت داشته باشند (کریس روچ، ۱۳۸۷: ۱۳۵)، لذا ترکیب مطلوب و درست روش‌ها و تکنیک‌ها در اتا بایستی مبنای عمل واقع شود.

به لحاظ روشی ماهیت ارزیابی تأثیرات اجتماعی یک اقدام، نظیر تجهیز و توسعه پارک جنگلی سرخه حصار، نیازمند مطالعه عمیق و استفاده از روش‌های کیفی برای شناسایی و تبیین پیامدهاست؛ زیرا لازمه درک پیامدهای یک اقدام، مصاحبه با گروه‌های مختلف متأثر از پروژه، نهادها و سازمان‌ها به منظور شناسایی پیامدهاست. براین اساس استفاده از روش کمی در این خصوص کفایت لازم را نداشته و نیازمند توأم از روش کمی و کیفی یا روش ترکیبی است.

باتوجه به این‌که مطالعات کیفی اساس و ستون فقرات ارزیابی اجتماعی است، عمده مطالعات ارزیابی تأثیرات اجتماعی، مطالعات کیفی است که با استفاده از تکنیک‌های زیر صورت خواهد گرفت:

- ۱- مصاحبه عمیق با مطلعین کلیدی و محلی (شورایاری‌ها، کارشناسان محیط زیست، مدیریت پارک، فرمانده انتظامی پاسگاه و افراد خیره محلی)
- ۲- مصاحبه گروهی با گروه‌های مختلف اجتماعی متأثر از پروژه (سکنه محل، مراجعین به پارک)
- ۳- مشاهده مشارکتی و مستندسازی فرآیندها و تأثیرات اجتماعی
- ۴- مشاهده؛ به منظور درک بهتر و عمیق‌تر آثار و پی‌آمدهای مختلف ناشی از اجرای طرح
- ۵- مطالعات اسنادی و کتابخانه‌ای
- ۶- مطالعات پیمایشی مبتنی بر پرسشنامه: به منظور جمع‌آوری داده‌های پایه‌ای در حوزه ترکیب جمعیتی، تحصیلات، ترکیب جنسیتی، شغل، وضعیت مسکن، وضعیت خدمات شهری و سرمایه‌های اجتماعی.

جدول ۲: روش تحقیق

روش	تکنیک	نمونه آماری
کمی	پرسشنامه	۲۰۰ نفر
کیفی	مصاحبه	۲۵ نفر

داده‌های توصیفی

میانگین سال‌های سکونت در محل در مراجعین به پارک ۱۲ سال می‌باشد. کمترین فصل مراجعه به پارک فصل زمستان بوده، معمولاً ۹۵٪ مراجعه کنندگان در آخر هفته به پارک مراجعه می‌کنند، تعداد دفعات ۴۸٪ مراجعین به پارک یک بار در ماه و ۳۴٪ چند ماه یک بار و ۱۵٪ سالی یک بار به پارک می‌باشد.

معمولاً ۷۹٪ مراجعین با خانواده و ۱۹٪ با دوستان به پارک مراجعه می‌کنند. وسیله و شیوه مراجعه به پارک در ۸۵٪ با وسیله شخصی و در ۱۳٪ با حمل و نقل عمومی می‌باشد.

۶۲/۵٪ نمونه آماری مرد، ۳۷/۵٪ زن بودند. میانگین سنی نمونه آماری ۳۶ سال، میزان تحصیلات ۲۹٪ زیر دیپلم، ۴۱٪ دیپلم، ۷٪ فوق دیپلم و ۲۱٪ بالاتر از دیپلم می‌باشد. ۴۲٪ مجرد، ۵۶/۵٪ متاهل بودند. میانگین افرادی که به پارک مراجعه می‌کنند بالای ۵ نفر است. ۴۴٪ شاغل، ۲۵٪ خانه دار، ۲۵٪ دانشجو و ۴٪ بیکار، وضع مسکن ۷۱٪ ملکی، ۱۸/۵٪ اجاره‌ای و ۸٪ رهنی می‌باشد.

میزان رضایت امکانات پارک جنگلی سرخه حصار

میزان رضایت از قابلیت‌ها و امکانات پارک جنگلی سرخه حصار در ۶۸٪ مراجعین خوب و خیلی خوب ارزیابی شده است که دلالت بر سطح رضایت مندی خوب است. در این سنجش اگر سطوح رضایت مندی را در سطح وضعیت عمومی امکانات (آلاچیق‌ها، سکوها، نیمکت و صندلی)، خاص (پیست دوچرخه)، برخورد مدیریتی و ویژگی‌های طبیعی جاذب در نظر بگیریم ویژگی‌های جاذب بالاترین سطح رضایت مندی ۷۶٪ را دارد. در واقع می‌توان تحلیل کرد که ویژگی‌های جاذب طبیعی پارک جنگلی سرخه حصار دارای بالاترین سطح رضایت مندی است.

میزان رضایت از امنیت پارک

جدول مربوط به میزان رضایت از امنیت پارک نشان دهنده سطح بالای رضایت مندی از امنیت پارک از نظر مراجعین به پارک (۷۰٪)، است که می تواند مبنای عمل ارزیابی ها از وضع امنیت اجتماعی پارک و نحوه عملکرد و برخورد ماموران انتظامی از پارک باشد.

جدول ۵: میزان رضایت از امنیت پارک

میزان رضایت	فراوانی	درصد
خیلی زیاد	۴۲	۲۱/۰
زیاد	۹۲	۴۶/۰
تاحدی	۵۷	۴۶/۰
کم	۷	۳/۵
خیلی کم	۱	۰/۵
کل	۲۰۰	۱۰۰

نگرش نسبت به امکانات و وضع امنیت پارک

جدول مربوط به نگرش نسبت به امکانات و وضع امنیت پارک نشان دهنده سطح امنیت بالای پارک از نظر مراجعین به پارک (۷۰٪)، و برخورد مناسب نیروهای پلیس و گشت انتظامی با مردم و مراجعین به پارک نسبت به سایر امکانات می باشد.

جدول ۳: نگرش نسبت به امکانات و وضع امنیت پارک

موارد	خیلی خوب	خوب	تا حدی	بد
امنیت پارک	۲۱	۴۶	۲۸/۵	۳/۵
نحوه رفتار نیروهای پلیس و گشت انتظامی با مردم	۱۵/۵	۶۳	۱۹	-
نحوه رفتار مسئولین و مدیران پارک	۱۷	۵۷/۵	۲۳/۵	-
آرامش محیطی پارک	۱۹.۵	۴۵/۵	۳۳	۲
روشنایی در شب	۱۳	۴۰/۵	۲۴	۸/۵
مسیر دسترسی پیاده (از محله تا پارک)	۱۲	۳۷/۵	۳۶/۵	۱۴
جاذبه های و شگفتی های طبیعی	۱۹	۵۸/۵	۲۱	۱/۵
امکانات بهداشتی	۱۶	۵۲/۵	۲۶/۵	۴
امکانات رفاهی	۱۷	۳۸/۵	۳۴/۵	۹/۵
امکانات تفریحی	۱۲/۵	۴۶	۳۴	۷
امکانات ورزشی	۲۴/۵	۵۱	۲۲/۵	۲
امکانات و خدمات برای استراحت و یا نشستن (آلاچیق ها، سکوها، نیمکت و صندلی)	۳۲	۴۴	۲۳	-
پیست دوچرخه	۱۸/۵	۶۶/۵	۱۰	-
مسیر دسترسی سواره	۲۰	۵۱	۲۷	۴
پارکینگ خودرو	۱۴/۵	۴۳/۵	۳۳	۸/۵
تردد خودروها در پارک	۱۶/۵	۵۴/۵	۲۶/۵	۲/۵
هوای سالم	۲۸	۴۹/۵	۲۱/۵	۱
وسایل بازی کودکان	۱۳	۴۳/۵	۳۴	۶/۵
طبیعت و فضای سبز	۱۸/۵	۵۹/۵	۲۱	۱
نظافت و پاکیزگی پارک	۱۴	۵۱/۵	۳۳/۵	۱

آسیب های اجتماعی پارک جنگلی سرخه حصار از نظر مراجعین به پارک

جدول آسیب های اجتماعی پارک جنگلی سرخه حصار دلالت بر مجموعه ای از آسیب های متعارف و خاص در پارک بوده که بایستی مبنای عمل، اقدامات و برنامه های مسئولان انتظامی در برخورد با آن باشد. البته این جرایم با ضرایبی همراه است که دلالت بر شمول، میزان اهمیت و شایع بودن برخی جرایم نسبت به بقیه است.

جدول ۴: آسیب‌های اجتماعی پارک جنگلی سرخه حصار از نظر مراجعین به پارک

درصد	ضریب (فروانی × ضریب اولویت) ۱	آسیب‌های اجتماعی
۲۰٪	۱۷۱	آمد و شد معتادین
۱۶٪	۱۳۲	تجمع اراذل و اوباش (عربده کشی)
۱۴٪	۱۱۸	مزاحمت برای نوامیس
۱۳٪	۱۰۷	مصرف مشروبات الکلی
۱۲٪	۱۰۲	فروش و مصرف مواد مخدر
۷/۵٪	۶۳	زد و خورد و دعوا
۶٪	۴۹	متکدیان
۴/۵٪	۳۸	زورگیری و خفت‌گیری
۴/۲٪	۳۵	دزدی و سرقت
۲/۸٪	۲۲	دختران فراری
۱۰۰٪	۸۳۷	جمع ضرایب

پی‌آمدها

منطق حاکم بر ارزیابی تأثیر اجتماعی در شناسایی پی‌آمدها محدود به پی‌آمدهای اجتماعی و امنیت‌بخش پروژه تجهیز و توسعه پارک جنگلی سرخه حصار نبوده، بلکه سعی در شناسایی کلیه پی‌آمدها اعم از زیست‌محیطی، کالبدی و اقتصادی نیز دارد تا بتواند درهم‌کنشی و تأثیرات انباشتی پی‌آمدها را در ارتباط با هم تحلیل کند. بر این اساس به تحلیل این پی‌آمدها پرداخته می‌شود.

پی‌آمدهای اجتماعی تجهیز و ساماندهی پارک جنگلی سرخه حصار بسته به گروه‌های متأثر از پروژه (سازمان‌ها، افراد، صداهای خاموش)، نوع تأثیر (اجتماعی، زیست‌محیطی، اقتصادی و کالبدی) و شدت و جهت تأثیر (مثبت و منفی) متفاوت است. از طرفی پی‌آمدهای ساماندهی پارک جنگلی سرخه حصار در حین اجرا و بعد از اجرا متفاوت بوده و دارای شدت و ضعف، کوتاه مدت و بلند مدت می‌باشد.

پی آمدهای اجتماعی

- تأثیر در کاهش آسیب های اجتماعی از طریق کنترل پذیر نمودن پارک و افزایش امنیت
- افزایش سرانه های تفریحی منطقه
- نقش پارک جنگلی در ارتقای کیفیت زندگی (پرکردن بهینه اوقات فراغت، افزایش نشاط اجتماعی، تنوع در برنامه های تفریحی و تفرجی)
- ارتقاء سرمایه اجتماعی ساکنان منطقه از طریق تقویت مشارکت، تعلق خاطر به پارک و منطقه
- هویت بخشی محلی و منطقه ای
- سهم ساماندهی در افزایش مراجعین و استقبال عمومی از پارک
- تأثیر در دسترسی و ترافیک
- افزایش سطح رضایتمندی عمومی

پی آمدهای اجتماعی به تفکیک گروههای ذی نفع (صداهای ناشنیده، مراجعین به پارک

و نهادها)

مطالعات اکتشافی و میدانی انجام شده، نشان داد که در میان گروه های مختلفی که بصورت خانوادگی و تیمی (۹۵درصد) از پارک دیدن می کنند، سهم سالمندان محلی و بازنشستگان نیروهای مسلح بویژه در پارک نرگس و فناوری- در داخل پارک سرخه حصار- قابل توجه بوده و به صورت روزانه (نه لزوماً آخر هفته و ایام تعطیل) از امکانات تفریحی و رفاهی پارک بهره مند می شوند. لذا مقوله امنیت اجتماعی برای صداهای ناشنیده در پارک حایز اهمیت زیادی است.

پی آمدهای توسعه و ساماندهی پارک برای صداهای ناشنیده نظیر سالمندان و زنان و

کودکان

- پرکردن اوقات فراغت
- احساس امنیت و آرامش
- استفاده از هوای آزاد و پاک
- احساس طراوت و شادابی

پی‌آمدهای پارک برای مراجعین به پارک (اجتماع محلی و شهری)

پی‌آمدهای پارک برای مراجعین به پارک اغلب به دو صورت تفریحی و تفرجی نمود پیدا می‌کند که به صورت سازمان یافته و طولانی مدت بوده و به ارضای حس کنجکاوی و تقویت روحیه گردشگری در آنها می‌انجامد. لذا پی‌آمدهای توسعه و ساماندهی پارک برای مراجعین به پارک به صورت زیر می‌باشد:

- افزایش روحیه گردشگری و تفرجی
- ایجاد فضای مناسب برای تفریح و سرگرمی
- پرکردن اوقات فراغت

پی‌آمدهای پارک برای نهادها و سازمان‌ها

بارزترین تأثیر توسعه و ساماندهی پارک برای نهادهای مرتبط و درگیر در پارک اغلب به صورت ایجاد حس مسئولیت و تلاش برای تحقق نظم و امنیت پایدار برای نگهداشت پارک جنگلی و فضای سبز آن از نابهنجاری‌ها، اقدامات خرابکارانه و ارائه خدمات مناسب به مراجعین می‌باشد.

- افزایش توقعات برای ارائه خدمات بهتر برای مراجعین به پارک
- تلاش برای تحقق امنیت و نظم محیطی پارک
- کنترل از اقدامات خرابکارانه و نابهنجار در تخریب زیست محیط پارک

جدول ۸: پی‌آمدهای اجتماعی به تفکیک گروه‌های ذی‌مدخل

گروه‌های دینفع	پیامد	نوع تأثیر	طول دوره تأثیر	برگشت پذیری
صداها ناشنیده	پر کردن اوقات فراغت	مثبت	دائمی	غیر ممکن
	احساس امنیت و آرامش	مثبت	دائمی	غیر ممکن
	استفاده از هوای آزاد و پاک	مثبت	دائمی	غیر ممکن
	احساس طراوت و شادابی	مثبت	دائمی	غیر ممکن
اجتماعی محلی و شهری (مراجعه به پارک)	افزایش رضایتمندی	مثبت	دائمی	ممکن
	افزایش روحیه گردشگری و تفریحی	مثبت	دائمی	غیر ممکن
	ایجاد فضای مناسب برای تفریح و سرگرمی	مثبت	دائمی	غیر ممکن
	پر کردن اوقات فراغت	مثبت	دائمی	غیر ممکن
	هویت بخشی محلی و منطقه‌ای	مثبت	دائمی	غیر ممکن
	محدودیت در دسترسی و افزایش ترافیک و شلوغی	منفی	دائمی	ممکن
	آلودگی صوتی	منفی	دائمی	ممکن
	افزایش توقعات برای ارائه خدمات بهتر برای مراجعه به پارک	مثبت	دائمی	ممکن
نهادهای سازمانهای متولی	تلاش برای تحقق امنیت و نظم محیطی پارک	مثبت	دائمی	ممکن
	اقدامات خرابکارانه و نابهنجار در تخریب زیست محیط پارک	منفی	دائمی	ممکن

پی‌آمدهای زیست محیطی

پارک جنگلی سرخه حصار از جمله پارک‌هایی است که همجواری آن با شرق تهران باعث شده تا پارک بطور همزمان دو نقش متفاوت اجتماعی و زیست محیطی را برای تهران و سکنه آن ایفا کند. در واقع پارک جنگلی سرخه حصار بیش از آنکه پارک بوده و در مجاورت شهر تهران قرار بگیرد، ماهیت جنگلی و زیست محیطی داشته و در مجاورت پارک ملی سرخه حصار قرار دارد. این پارک در کنار پارک ملی سرخه حصار دو نقش اساسی برای کلان شهر تهران ایفاء می‌کند که عبارتند از ریه تنفسی و کمربند سبز حفاظتی برای حریم تهران. این دو نقش کلیدی دلالت بر وجه زیست محیطی و جنگلی پارک دارد تا وجوه اجتماعی آن. لذا ضروری است تا مدیران شهری فضای سبز و پارک منطقه ۱۳ تهران

در سیاست‌های خود بر وجه زیست محیطی بیشتر از وجه اجتماعی تاکید داشته باشند. زیرا همسویی دو وجه زیست محیطی و اجتماعی پارک باعث نجات پارک جنگلی سرخه حصار و عدم همسویی و تضاد این دو وجه باعث نابودی پارک جنگلی سرخه حصار از طریق تعریف کاربری‌های جدید و متفاوت در داخل پارک جهت جبران بخشی از سرانه‌های اجتماعی منطقه با تخریب تدریجی فضای سبز و جنگل در داخل پارک خواهد شد.

• نقش سازنده و ساماندهی پارک در تکمیل حلقه کمربند سبز شرق تهران و پایداری محیطی

• تأثیر منفی زیست محیطی ساماندهی پارک (از طریق غلبه وجه پارک بودن بر جنگلی بودن)

پی‌آمدهای کالبدی

بعد از پی‌آمدهای اجتماعی و زیست محیطی، پی‌آمدهای کالبدی و لزوم همسویی بین طرح‌های جامع، تفصیلی و موضوعی - موضعی در توسعه و ساماندهی پارک جنگلی سرخه حصار از ارزش بالاتری برخوردار است، زیرا عدم همسویی این طرح‌ها منجر به برخورد سلیقه‌ای و غیر کارشناسی در ساماندهی پارک شده و به تخریب فضای سبز و جنگلی خواهد انجامید.

عدم همسویی بین طرح جامع، تفصیلی و موضعی - موضعی پارک جنگلی

بر اساس مستندات مصاحبه انجام شده با معاون فضای سبز منطقه ۱۳، هزینه بر بودن طرح جامع پارک جنگلی سرخه حصار و عدم انجام طرح تفصیلی پارک، توسعه و ساماندهی پارک جنگلی در قالب طرح‌های موضعی - موضعی و تا حدودی در راستای تحقق طرح جامع در پارک در حال انجام بوده ولی لزوماً از طرح جامع و مطالعات آن اقتباس نشده است. به عنوان مثال در طرح جامع امکانات در پارک به صورت کمپ‌های چندگانه تعریف شده که اغلب نیازهای تفریحی و تفرجی در کنار آن طراحی شده است ولی این طرح (ساماندهی پارک) تنها به صورت بخشی و محدود در حال انجام است.

تحقق برنامه ها و طرح های فرادستی پارک

بر اساس آنچه گفته شد طرح ساماندهی پارک هر چند از طرح جامع اقتباس نشده ولی نتایج مصاحبه با معاون فضای سبز منطقه نشان می دهد که از این طرح هر چند همسو با طرح جامع نبوده و از آن اقتباس نشده ولی در تضاد با آن نیز نمی باشد. لذا در راستای تحقق برنامه های بالادستی پارک به حساب می آید. در برابر این سوال که آیا اقدامات فضای سبز در پارک برخوردار از طرح جامع است یا نه؟ معاون فضای سبز گفتند:

«چون طرح جامع ابلاغ نشده و طرح تفصیلی پارک نیز تهیه نشده، این طرح جزئی از یک کل طرح جامع نیست، ولی از یافته های طرح جامع در آن استفاده می شود و در واقع اقدام خود سرانه وجود ندارد.»

تحقق مدیریت متمرکز پارک جنگلی در فضای درون پارک

وجه مثبت ساماندهی پارک جنگلی سرخه حصار تأثیر آن در تمرکززدایی و تحقق مدیریت محلی بر پارک است که از برخوردهای سیلکه ای جلوگیری کرده و هم اکنون مدیریت به صورت متمرکز در اختیار ناحیه ۴ و خود پارک قرار دارد.

پی آمدهای اقتصادی

پی آمدهای اقتصادی در مقایسه با سایر سطوح پیامدی (اجتماعی، زیست محیطی و کالبدی) در سطح نازل و غیر مستقیم قرار دارد.

- افزایش درآمدهای عمومی پارک بواسطه افزایش استقبال عمومی از پارک
- تأثیر غیرمستقیم در صرفه اقتصادی سبد خانوار
- تأثیر غیرمستقیم در صرفه جویی مصرف سوخت سکنه مراجعه به پارک

سناریوهای مختلف و جایگاه امنیت اجتماعی پارک در آنها

• سناریوی اول: سناریو بدبینانه

سناریو بدبینانه دلالت بر پی آمدها و تاثیرات منفی تجهیز و ساماندهای پارک داشته و نشان دهنده سیاست های چندگانه شهرداری تهران در توسعه منطقه ۱۳ می باشد. از یک طرف سیاست های توسعه ای منطقه از جمله گسترش پایانه شرق، گسترش شبکه مواصلاتی (اتوبان

شهید یاسینی) در حریم فضای پارک جنگلی سرخه حصار، تراکم بالایی جمعیت در منطقه، ساخت و سازهای غیر قانونی در حریم منطقه، وجود انبارها، کارگاهها و مراکز صنعتی در مجاورت پارک، عرصه را بر پارک جنگلی تنگ کرده و باعث تعرض به حریم آن و تشدید ناامنی خواهد شد و از طرفی جبران برخی از کمبودهای خدماتی و افزایش سرانه اماکن رفاهی منطقه از طریق احداث آن در داخل پارک نظیر ساختمان ستاد بحران و اماکن خدماتی و رفاهی متعدد در درون پارک باعث شده تا سیاست‌های محلی و بخشی بر سیاست‌های کلان و زیست محیطی پارک غلبه کند. بر این اساس هرگونه تغییر در فضای پارک جنگلی سرخه حصار باعث تعرض در حریم فضای سبز داخل پارک، قطع درختان و افزایش ناامنی در منطقه و حریم پارک جنگلی سرخه حصار خواهد شد. بر این اساس سناریو بدبینانه هرگونه تغییر و ساماندهی در پارک در قالب یک ساختمان یا سازه را تغییر کاربری قلمداد کرده و آن را به ضرر وجوه امنیتی، اجتماعی و زیست محیطی پارک می‌داند. بر این اساس پیش‌بینی می‌شود هرگونه تغییر در پارک یک سیاست توسعه‌ی در آن قلمداد شده و تأثیرات منفی آن به ویژه در بعد امنیت اجتماعی، افزایش جرم و شکل‌گیری کانون‌های جرم خیز بیشتر از تأثیرات مثبت خواهد شد.

• سناریوی دوم: سناریو خوشبینانه

در این سناریو «توسعه و ساماندهی پارک جنگلی سرخه حصار» در راستای پاسخگویی به نیازهایی بوده که در محلات و جامعه هدف وجود داشته و باعث ارتقاء سرانه امکانات رفاهی، تفریحی و تفرجی در منطقه شده و زمینه را برای افزایش امنیت اجتماعی و به تبع آن رضایت‌مندی عمومی فراهم آورده است. در این سناریو اصل بر ماهیت پارک بودن و محلی بودن سیاست‌های توسعه‌ی مطرح بوده و هرگونه تغییر در پارک جنگلی سرخه حصار دلالت بر همسویی و تناسب آن با نیازهای جامعه هدف دارد که در نهایت زمینه را برای تقویت و پایداری محیطی فراهم خواهد آورد. در این سناریو بین ساماندهی پارک و امنیت اجتماعی آن ارتباط زیادی وجود نداشته و این ساماندهی تأثیر چندانی در افزایش و یا کاهش ناامنی و آسیب‌های اجتماعی پارک ندارد.

در این سناریو پیش‌بینی می‌شود که سیاست‌های توسعه‌ی پارک به افزایش رضایت‌مندی در گروه‌های هدف از طریق برآورده ساختن نیازهای فراغتی و تفریحی خواهد انجامید.

• سناریوی سوم: سناریو واقع بینانه

این سناریو که به سناریو علمی معروف است، سعی دارد تحلیل و پیش‌بینی‌های خود را مشروط به مجموعه‌ای از پی‌آمدهای منفی و مثبت قرار دهد که هر کدام ضریب و وزن خاصی داشته و با توسعه و ساماندهی پارک جنگلی سرخه حصار متوجه گروه‌های هدف خواهد شد.

منطقه ۱۳ تهران از جمله مناطقی است که از یک طرف با تراکم بالای کاربری‌های مسکونی، تجاری، مواصلاتی و نظامی همراه بوده و از طرف دیگر سیاست‌های توسعه‌ی معطوف به رشد و توسعه شهری و افزایش سرانه خدمات عمومی در اولویت برنامه‌های اجرایی شهرداری می‌باشد؛ سیاستی که امنیت اجتماعی پایدار و وجوه زیست محیطی پارک را با چالش روبرو خواهد ساخت. بر این اساس این پارک از یک سوء با تهدیدات بالقوه بیرونی همراه است که از رشد فزاینده شهر تهران و انتقال بخشی از کاربری‌ها و آسیب‌های اجتماعی برخاسته از آنها به داخل حریم پارک همراه بوده و از سوی دیگر سیاست‌های غیر همسو و بخشی در داخل پارک زمینه را برای مداخلات انسانی بدون برنامه، و تخریب محیط فراهم آورده است. با نگاهی به گذشته تاریخی پارک ملی سرخه حصار و پارک جنگلی و مداخلات انسانی در آن (مساله ساکنان شهرک زیتون در داخل پارک ملی و چالش‌های عدیده آنها با سازمان محیط زیست یا تعرض به حریم پارک جنگلی در احداث اتوبان شهید یاسینی) می‌توان شاهد چالش‌ها و نارسایی‌هایی شد که از نبود نظام جامع مدیریت نشأت گرفته و باعث افزایش آسیب‌های اجتماعی و ناامنی در داخل پارک جنگلی خواهد شد.

پارک جنگلی سرخه حصار هم نقش ریه تنفسی و کمربند سبز حفاظتی را برای حریم تهران ایفاء می‌کند و هم مکان مناسب برای تفریح و تفرج و گذران اوقات فراغت مراجعین و اجتماع محلی است لذا هرگونه سیاست مداخله‌ای و ساماندهی در آن بایستی با حفظ امنیت اجتماعی و تضمین پایداری آن همراه باشد. طرح ساماندهی پارک جنگلی هرچند از طرح جامع پارک متأثر شده ولی جزئی از سیاست‌های کلان آن نبوده و ماهیت موضوعی - موضعی دارد. بر این اساس در انتخاب مکان مبلمان داخل پارک، نحوه چینش و پراکنش آن همسو با طرح تفصیلی نبوده و در آینده با ابلاغ و اجرای طرح جامع و تفصیلی پارک با تغییراتی همراه خواهد بود.

مدیریت پی آمدها

مدیریت پیامدها در مطالعات ارزیابی تأثیر اجتماعی از این حیث ضروری است که معطوف به اعمال سیاست‌هایی است که منجر به کاهش پی آمدهای منفی و افزایش پی آمدهای مثبت اقدام توسعه‌ی در اجرا می‌شود. در واقع مدیریت پیامدها در ساماندهی و تجهیز پارک جنگلی سرخه حصار معطوف به مدیریت اجرایی پی آمدهایی است که هم امنیتی - اجتماعی، زیست محیطی، کالبدی و اقتصادی بوده و هم در قالب سناریوهای مختلف پیچیدگی مضاعفی را به تصویر می‌کشد.

سناریو علمی و واقع‌بینانه از جمله سناریوهایی است که در مدیریت پیامدها بایستی مبنای عمل قرار گیرد و لازمه آن توجه به تنوع پی آمدها اعم از مثبت و منفی و توجه به تنوع ذی‌مدخلان در تجهیز و ساماندهی پارک، اعمال سیاست‌های اجرایی مناسب برای تحقق امنیت اجتماعی پارک است.

مدیریت پی آمدها در پارک جنگلی سرخه حصار ایجاب می‌کند که هرگونه مداخله در درون پارک با ملاحظات همراه شده و مقوله امنیت اجتماعی در آن هم به عنوان هدف و هم به عنوان پیامد اقدام در نظر گرفته شود. به عبارت دیگر تلاش برای کاهش ناامنی، خروج پارک از فضای بی‌دفاع و تضمین پایداری امنیت پارک از جمله اقداماتی است از طریق شناسایی تمامی پیامدها و اقدام در جهت حذف پیامدهای منفی و تحقق پیامدهای مثبت محقق می‌شود.

نتیجه‌گیری

نتایج حاصله از بررسی پی آمدهای توسعه و ساماندهی پارک جنگلی سرخه حصار نشان داد که این طرح هم دارای پی آمدهای مثبت و هم منفی در حوزه تأمین امنیت خواهد بود. در واقع به دلیل افزایش استقبال عمومی از امکانات آن، میزان آسیب‌های اجتماعی نیز افزایش یافته، ولی به دلیل تشدید کنترل بر تمام محدوده پارک، زمینه را برای بروز جرایم خاص محدود خواهد کرد. به اعتباری با اجرای این پروژه سطح، دامنه و شدت پی آمدهای امنیتی برای ذینفعان مختلف، متفاوت خواهد شد. ممکن است دامنه آسیب‌ها افزایش یافته ولی از شدت جرایم کم خواهد شد. به عبارت دیگر به دلیل افزایش کنترل در تمامی نقاط پارک و حضور یکنواخت استفاده‌کنندگان از تمام قسمت‌های پارک زمینه برای جرایم خاص

محدود خواهد بود.

بررسی نتایج کلی حاصله از پی آمدها نشان می دهد که سیاست های توسعه ی پارک، هر چند سرانه خدمات اجتماعی را بالا برده و سطح رضایت عمومی از خدمات را ارتقاء خواهد داد؛ ولی مشکلاتی در زمینه زیست محیط، دسترسی، ترافیک و تردد ایجاد خواهد کرد که بیشتر همسو با سیاست توسعه ای منطقه ۱۳ است تا سیاست توسعه پایدار پارک جنگلی سرخه حصار. در واقع سیاست توسعه ی پارک جنگلی بدون ملاحظات اجتماعی و زیست محیطی، سیاستی است که منجر به تخریب و قطع درختان جنگلی خواهد شد تا حفظ، نگهداشت و بهبود فضای پارک جنگلی. لذا پیشنهادهای (عمومی و خاص) برای کاهش پی آمدهای منفی و افزایش پی آمدهای مثبت به شرح ذیل مطرح می شود.

پیشنهادهای

- به منظور تامین بهینه امنیت اجتماعی پارک، وجه فرمانطقه ای، تفرجی و زیست محیطی پروژه ساماندهی پارک بر وجوه خدماتی و بخشی آن اولویت داده شود.
- تلاش برای تعدیل سیاست های توسعه ای و انبساطی منطقه از جمله گسترش شبکه مواصلاتی، احداث پایانه شرق در منتهی الیه شرقی پارک تا نابهنجاری های اجتماعی منطقه و به تبع آن آسیب های اجتماعی کاهش یابد.
- تلاش برای درک و فهم این اصل که پارک جنگلی سرخه حصار بیش از آنکه پارک باشد ماهیت جنگلی داشته و در حکم ریه تنفسی و کمربند حفاظتی برای تهران است لذا در تمام سیاست ها و اقدامات مداخله ای خود باید به این اصل توجه شود.
- لزوم همسویی سیاست های توسعه پارک با طرح جامع و تفصیلی آن. زیرا در طرح های موضوعی - موضعی توسعه پارک امکان برخورد سلیقه ای و شخصی وجود داشته و ممکن است فاقد کارشناسی باشد.
- آموزش و فرهنگ سازی شهروندان محلات مجاور و منطقه ۱۳، مراجعین به پارک به عنوان ذی نفعان پارک از طریق تعامل با نیروی انتظامی و مدیریت پارک، احترام به حریم و محیط زیست پارک، استفاده بهینه از امکانات، جلوگیری از اقدامات خرابکارانه در جهت تثبیت و تامین امنیت در داخل پارک
- لزوم تمرکزگرایی در مدیریت و تفویض آن به ناحیه و پارک

• تلاش برای جلب گروه‌های حرفه‌ای، سازمان‌ها و نهادهای خصوصی و دولتی در استفاده امکانات متنوع پارک به صورت تیمی و سازمان‌یافته. زیرا نتایج مصاحبه و پیمایش نشان داد که تامین امنیت اجتماعی توسط گروه‌های غیردولتی و حرفه‌ای در داخل پارک بهتر صورت می‌گیرد تا افرادی که به صورت گذری و موقت از امکانات پارک استفاده می‌کنند. همچنین استفاده از امکانات پارک به صورت خانوادگی در تامین امنیت پارک موثر می‌باشد.

• جلوگیری از نقش پوششی و تکمیل‌کنندگی پارک جنگلی سرخه حصار؛ در واقع امروزه یکی از سیاست‌های نادرست شهرداری از جمله در منطقه ۱۳ این شده که کمبود سرانه خدمات عمومی را از طریق احداثات مختلف در داخل پارک جبران می‌کند. این اقدام هرچند در کوتاه مدت پاسخگویی رفع نیازهای خدماتی باشد اما در بلندمدت خسارات جبران‌ناپذیری بر ماهیت جنگلی سرخه حصار وارد خواهد کرد.

• در ساماندهی پارک جنگلی سرخه حصار باید از اقدامات خودسرانه جلوگیری کرده و در پراکنش و نحوه چینش مبلمان پارک از الگوی طرح جامع و کمپ‌های تفریحی پیروی شود.

• لزوم تنوع در دسترسی‌ها؛ به‌طور معمول هر پارک جنگلی بایستی از چهار جهت امکانات دسترسی متعدد داشته باشد و نباید نحوه ورودی‌ها متمرکز به یک سمت باشد، ولی شرایط دسترسی در سرخه حصار با توجه به مشرف بودن به کوه‌ها و مناطق نظامی در بخش جنوب و جنوب شرقی محدود به بخش شمال و غرب می‌باشد. لذا برای جلوگیری از ترافیک و تنوع دسترسی و پراکنش یکنواخت افراد در پارک بایستی دسترسی‌های فرعی و اصلی بایستی افزایش یافته و در عین حال کنترل ورود و خروج بویژه در دسترسی فرعی صورت بگیرد.

• تا حد ممکن از انجام کاربری‌های ناسازگار (نظیر استقرار وسایل بدنسازی در قسمت‌هایی از پارک، احداث پارک ترافیک و سوله مدیریت بحران، سالن تیراندازی، و در کل تمام فضاهایی که در فضایی بسته خدمات ارائه می‌شود) در توسعه و ساماندهی جلوگیری شود. زیرا به تدریج زمینه را برای تغییر کاربری از فضای سبز، جنگلی، زیست محیطی و طبیعی به خدماتی، رفاهی (نه تفریحی) آماده می‌کند.

منابع

- بکر، هنک؛ ونکلی، فرنک (۱۳۸۸)، راهنمای بین‌المللی برآورد پی‌آمدهای اجتماعی، ترجمه هادی جلیلی، معاونت امور اجتماعی و فرهنگی شهرداری تهران، دفتر مطالعات اجتماعی و فرهنگی.
- روچ کریس (۱۹۹۹)، ارزیابی تاثیر اجتماعی، ترجمه؛ حسنی چاوشیان، نشر اختران، تهران ۱۳۸۹.
- دفتر مطالعات اجتماعی و فرهنگی شهرداری (۱۳۸۷)، دستورالعمل ارزیابی و پیوست اجتماعی- فرهنگی، تهران: چاپ اول.
- دفتر مطالعات اجتماعی و فرهنگی شهرداری تهران (۱۳۸۸)، کتابچه آموزشی اولین کارگاه ارزیابی آثار و پی‌آمدهای اجتماعی طرح‌ها و پروژه‌ها.
- رفیعی، امیررضا؛ کریمی، مهرداد (۱۳۹۰)، رویکردهای جدید در طراحی پارک‌ها و فضاهای سبز شهری، شهرداری تهران، مرکز مطالعات و برنامه‌ریزی شهر تهران.
- شرکت جهاد تحقیقات آب و آبخیزداری (۱۳۸۶)، طرح جامع توسعه و بهسازی پارک جنگلی سرخه حصار (۵جلد)، گروه معماری و شهرسازی طرح محیط پایدار.
- معاونت اجتماعی فرهنگی شهرداری منطقه ۱۳ (۱۳۸۹)، سند توسعه محلات منطقه ۱۳.
- شرکت طرح محیط پایدار (۱۳۸۳)، پروژه طراحی، توسعه و ساماندهی بوستان هفت حوض.
- فاضلی، محمد و همکاران (۱۳۸۹)، ارزیابی تأثیرات اجتماعی، تهران: انتشارات جامعه‌شناسان.
- علی‌نژاد منوچهر، ارزیابی تاثیر اجتماعی تجهیز و توسعه پارک جنگلی سرخه حصار، معاونت اجتماعی شهرداری منطقه ۱۳، ۱۳۹۰.
- مهندسین مشاور شهر و برنامه (۱۳۸۲)، بررسی مسائل توسعه شهری منطقه ۱۳ تهران، جلد ۱ مطالعات حمل و نقل.
- Diane Erasmus(2010), Environmental and social impact assessment for the upgrading of infrastructure in the Etosha National Park: JULY2010.
- S.R.Epiner(1995), social dimensions of national park use: a case study of summertime visitation to Arthurs pass national park, Lincoln university 1995.
- مصاحبه با:
- دبیر شورایاری محله سرخه حصار
- دبیر شورایاری محله آشتیانی
- فرمانده پاسگاه انتظامی پارک جنگلی سرخه حصار
- مدیر ساختمان ستادی پارک
- شهرداری ناحیه ۴ منطقه ۱۳
- مصاحبه با معاون فضای سبز منطقه

- مصاحبه با ناظر فضای سبز منطقه

- مصاحبه با مراجعین به پارک

روش محاسبه ضریب از ضرب فراوانی پاسخگویان به ضریب اولویت پاسخ‌های داده شده، بدست می‌آید. در واقع در پرسش مربوط به این جدول از پاسخگویان پرسیده شده آسیب‌های اجتماعی پارک را به ترتیب سه اولویت تعیین کنید لذا برای اولویت اول ضریب ۳، برای اولویت دوم ضریب ۲ و برای اولویت سوم ضریب ۱ در نظر گرفته شده و بر فراوانی پاسخ‌ها ضرب شده است.